

A LILIOM

növényvilága

A liliomfélék (*Liliaceae*) családjába mintegy 14 nemzetség tartozik, sok kerti dísnövény is, ilyen például a tulipán és a nárcisz.

A liliomfélék hagymás virágúak; hagymájuk pikkelyes, levelük váltakozó vagy örves, virág-leplük hatszirmú, lapos magvuk háromélű tokban képződik. Tok és föld alatti tároló szervük is van, és ez a szerv lehet gyökértörzs vagy hagyma. Némelyik fajának nagy, hosszú, csöves virága és nagy, szív alakú levele van. Ilyen az óriás liliom, amely a Himalája fennsíkjain terem, és megnő három méterre is. Tizenkét fehér, belül bíborszín árnyalatú, illatos virágot hajt.

A liliom nemzetség közel 100 faja Európa és Ázsia mérsékelt övi részén terjedt el. Ezeknek a virágai a szár végén magányosan vagy csoportosan találhatóak, és többé-kevésbé megnyúlt tölcser alakúak. A legtöbb liliomfaj magassága 30 és 130 cm közötti.

A liliomokat hagymával szaporítják, előtte pikkelyleveleire bontják, és ezekből a pikkelyekből új növény fejlődik. A legtöbb liliom július és augusztus környékén virágzik. Vannak olyanok is, amelyek késő tavasszal vagy éppen kora ősszel virágzanak.

A liliom emberemlékezet óta kedvelt dísnövény, de ma már vad állapotban sehol sem található, viszont könnyen elvadul. Már a legrégebb perzsa és szír dalokban is dicsőítették, általában az ártatlanság jelképének tekintették.

A liliom orvosilag is használatos virág, különösen az illatos olaja (*Oleum liliorum alborum*) amelyet fülfájásra és égetett sebre használnak. A turbán formájú liliom (*Bulbi asphodeli spurii* néven) vizelethajtó, külsőleg pedig bőrkiütésre, valamint puhító és tisztítószerként alkalmazzák.

A liliom héber szavából (*susan, susanná*) származik a Zsuzsanna név (görögül: *krinon*). A Bibliában legtöbbször a völgyek liliomáról van szó – az Énekek Énekében –, amelyek között a pásztorok legeltetnek: „Szerelmesem enyém, s én az övé vagyok, övé, ki a liliomok közt legeltet” (Én 2,16). A női test szépségét is a liliomokhoz hasonlítja (Én

4,5). A kertek liliomában gyönyörködik a szerelmes is: „Szerelmesem a kertjébe ment, a balzsamillatú virágágyakhoz, hogy gyönyörködjek a kertekben, és liliomokat szedjen” (Én 6,2).

A Bibliában említett liliomok azonosítása nehéz. Palesztina legszebb vadvirágai közé tartozik a Libánon lilioma (*Lilium candidum*), amelynek fehér virága és kellemes illata van. Ma már csak ritkán fordul elő Galilea erdőiben és a Kármelen. Valószínűleg ez az eredeti hazája. Ezért a völgyek lilioma – „Sárón nárcisza vagyok én, a völgyek lilioma” (Én 2,1) – esetében feltehetően nem erről, hanem Sáron tulipánjáról (*Tulipa saronensis*) van szó, vagy a síkságokon elterjedt, kellemes illatú nárciszféléről (*Tazetta narcissus*).

Több zoltár feliratában is szerepel a »liliomok kezdetű ének dallamára« kifejezés: „A karmesternek: »A liliomok« kezdetű ének dallamára. Kórah fiainak tanítókölteménye. A szeretet éneke” (Zsolt 45,1). „A karmesternek: A »Liliomok« kezdetű ének dallamára. Dávidé” (Zsolt 69,1). Ezek valószínűleg egy ismert virágdalra utalnak.

A liliom gyakori díszítőelem volt és maradt az építészetben is. Salamon király templomában az oszlopfők, valamint az öntött tenger pereme liliomalakú volt: „A csarnoknál álló oszlopok tetején az oszlopfők liliom alakúak voltak, négy könyök magasságúak” (1Kir 7,19. 22. 26).

A végső időkben Izrael virágzik majd, mint a liliom, mert Isten harmat lesz számára: „Harmat leszek Izraelnek: virágzik majd, mint a liliom, gyökeret ver, mint a Libánon fái. Ágai szétterülnek, ékes lesz, mint az olajfa, és illatos, mint a Libánon” (Hós 14,6-7).

Az Újszövetségben is olvasunk liliomokról, azok Isten által teremtett szépségéről. Amikor az Úr Jézus az aggodalmaskodásról beszél, említi a liliomot: „Mit aggódtok a ruházatért is? Figyeljétek meg a mezei liliomokat, hogyan növekednek: nem fáradoznak, és nem fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül akár csak egy is” (Mt 6,28-29).

K. J.